

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lutego 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Monika Koba (sprawozdawca)

SSN Anna Kozłowska

w sprawie ze skargi M. Ż.-P. o wznowienie postępowania
zakończanego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 10 listopada 2011 r., sygn. akt I ACa .../11,
w sprawie z powództwa M. Ż.-P.
przeciwko U.W. i in.,
o ustalenie nieważności czynności prawnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 lutego 2018 r.,
zażalenia skarżącej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 30 czerwca 2016 r.,

- 1) oddala zażalenie,
- 2) nie obciąża powódki kosztami postępowania
zażaleniowego,
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego
w [...] na rzecz radcy prawnego P. K.
kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych powiększoną
o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów

**nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce
z urzędu w postępowaniu zażaleniowym.**

UZASADNIENIE

Powódka M. Ż.-P. wniosła skargę o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 10 listopada

2011 r. Jako podstawę wznowienia powołała art. 403 § 2 k.p.c., argumentując, że w dniu 29 listopada 2013 r. - po zapoznaniu się z dokumentacją nieruchomości przy ulicy K. 10 w [...] - powzięła wiedzę o nowych dowodach i okolicznościach, mających znaczenie dla sprawy, które nie były uwzględnione w prawomocnie zakończonym postępowaniu.

Postanowieniem z dnia 30 czerwca 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił skargę, uznając, że nie została oparta na ustawowej podstawie. Wskazał, że wnioskowane przez powódkę dowody były ujawnialne, a część z przedłożonych przy skardze dokumentów stanowiła podstawę rozstrzygnięcia w prawomocnie zakończonym postępowaniu. Ponadto, powołane okoliczności faktyczne i wnioski dowodowe nie mają żadnego wpływu na wynik sprawy.

W zażaleniu na to postanowienie, wnosząc o jego uchylenie, powódka zarzuciła naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że mogła przestawić już wcześniej dowody i że nie wykazała interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności aktu notarialnego o ustanowieniu prawa użytkowania wieczystego oraz art. 189 k.p.c. w zw. z art. 58 k.c. poprzez błędne uznanie, że musi wykazać w sposób szczególny interes prawny.

Pozwany Skarb Państwa - Wojewoda [...] wniósł o oddalenie zażalenia i zasądzenie od skarżącej na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Instytucja wznowienia postępowania opiera się na przysługującej poza tokiem instancji skardze o presumcję wadliwego procesu i zastąpienie zapadłego orzeczenia nowym rozstrzygnięciem. Nadzwyczajny charakter tego środka zaskarżenia, powoduje, iż przywrócenie stanu sprzed zamknięcia ulegającemu wznowieniu postępowania sądowego może nastąpić wyłącznie z powodów ściśle określonych w ustawie (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2014 r., III CZ 55/14, nie publ.).

Zgodnie z art. 403 § 2 k.p.c. podstawą wznowienia postępowania jest późniejsze wykrycie takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła

skorzystać w poprzednim postępowaniu. Wskazuje się, że możliwość skutecznego powołania się na przyczynę restytucyjną, uzależniona jest od zaistnienia łącznie trzech przesłanek: wykrycia po uprawomocnieniu się wyroku nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które istniały w toku postępowania, ale nie zostały w nim powołane, możliwości ich wpływu na wynik sprawy i niemożności skorzystania z nich przez stronę w poprzednim postępowaniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CZ 35/17, nie publ. i z dnia 24 listopada 2016 r., III CZ 48/16, nie publ.). Żadna z tych okoliczności nie zaistniała w rozpoznawanej sprawie.

Wykrycie okoliczności faktycznych lub dowodów w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. dotyczy faktów i środków dowodowych, które poza przesłanką ich nieujawnienia w postępowaniu prawomocnie zakończonym powinny być dla strony skarżącej „nieujawnialne”. Przepis ten obejmuje fakty nieujawnialne albo stronie nieznane i dla niej niedostępne. Fakty natomiast „ujawnialne”, czyli te, które strona powinna znać, tj. miała możliwość dostępu do nich, nie są objęte hipotezą tego przepisu (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2005 r., III CZP 134/04, nie publ. i z dnia 29 marca 2007 r., II UZ 3/07, OSNP 2008, nr 11-12, poz. 178). Niemożność skorzystania z okoliczności faktycznych czy środków dowodowych powinna być wykazana. Niewiedza strony o nich musi wynikać z przyczyn obiektywnych, a nie z zaniechania strony postępowania czy jej pełnomocnika (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2016 r., III CZ 48/16, nie publ.).

Przedłożone przez skarżącą do skargi o wznowienie postępowania dowody, tj. decyzja nr 47 z dnia 18 marca 1988 r. (k. 11-12), decyzja z dnia 21 lipca 1968 r. (k. 13), podanie z dnia 20 listopada 1948 r. (k. 20), pismo z dnia 27 września 1986 r. (k. 28-30), postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 3 maja 1988 r. (k. 35), zaświadczenie Wydziału Urbanistyki, Architektury i Nadzoru Budowlanego Urzędu Dzielnicowego (k. 36) zostały powołane w postępowaniu prawomocnie zakończonym (k. 9, 35, 80-86, 150-151, 283 akt I ACa .../11 Sądu Apelacyjnego w [...]). W odniesieniu zaś do pozostałych dowodów, tj. wniosku z dnia 9 sierpnia 1968 r. (k. 14), postanowienia z dnia 14 maja 1987 r. (k. 15), pełnomocnictwa (k. 16), oświadczeń (k. 17, 34), protokołu odbioru (k. 19), kosztorysu (k. 22), protokołu z

dnia 23 lutego 1949 r. (k. 23-25), wniosku z dnia 10 grudnia 1976 r. (k. 26), pisma z dnia 12 sierpnia 1986 r. (k. 27), planu mieszkania (k. 31), fotografii budynku (k. 37), powódka nie wykazała, by zachodziła niemożność skorzystania z nich w postępowaniu, którego dotyczy skarga.

Skarżąca przyczyn nieskorzystania z tych dowodów upatrywała w braku dostępu do akt nieruchomości, które znajdują się w zasobach Miasta W. Wydziału Architektury i Budownictwa Urzędu Dzielnicy [...], poprzestając na ogólnikowym stwierdzeniu, że odmawiano jej dostępu do tych akt. Do skargi o wznowienie postępowania została dołączona kopia pisma skarżącej do Urzędu Miasta Wydział Spraw Lokalowych (k. 33), z którego wynika, że powódka w dniu 19 lutego 2013 r. - a więc po prawomocnie zakończonym postępowaniu - zwróciła się z prośbą o uzyskanie wglądu do akt nieruchomości. Nadto skarżąca przyznała, że dokumentacja ta była jej doskonale znana w przeszłości, chciała jednak zapoznać się z nią ponownie. Wskazała, że dokumentacja ta została dopuszczona jako dowód w innej zainicjowanej przez nią sprawie II C .../11. Powołane przez nią dowody i wynikające z nich okoliczności faktyczne były więc ujawnialne i skarżąca mogła przedstawić je w postępowaniu prawomocnie zakończonym.

Najlepszym tego potwierdzeniem jest fakt, że w toku prawomocnie zakończonego postępowania złożyła wniosek dowodowy o dołączenie do akt sprawy pełnej dokumentacji inwentaryzacyjnej i prawnej nieruchomości przy ul. K. 10, który został oddalony. Skarżąca nie może zatem twierdzić, że „wykryła” nowe dowody, skoro wnioskowała o ich przeprowadzenie (k. 145), a Sąd wniosek oddalił (k. 194). Wbrew twierdzeniom powódki wniosek dowodowy zgłoszony w tym przedmiocie nie został oddalony z uwagi na jego błędne sformułowanie, tj. nie podanie konkretnie dokumentów z których dowód ma być przeprowadzony, a ze względu na to, że dowód ten nie miał znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (k. 205). Skarga o wznowienie postępowania nie jest instrumentem do negocjowania wadliwych, zdaniem strony, postanowień dowodowych sądu w prawomocnie zakończonej sprawie.

Przyjmuje się, że wpływ wykrytych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych na wynik sprawy wyraża się w tym, że ich uwzględnienie

w prawomocnie zakończonym postępowaniu mogłoby prowadzić do innego rozstrzygnięcia sprawy, dlatego, że poczynione wcześniej w sprawie ustalenia faktyczne okazałyby się wadliwe lub mogłyby być dokonywane dalsze ustalenia faktyczne podważające dotychczasowy wynik sprawy (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2017 r., III CZ 7/17, nie publ.).

Skarżąca nie wykazała, by dołączone do skargi dowody i wynikające z nich okoliczności faktyczne mogły mieć wpływ na wynik sprawy. Po pierwsze, okoliczności faktyczne dotyczące nabycia przez ojca skarżącej w drodze nieformalnej umowy z dnia 16 sierpnia 1940 r. lokalu nr 8, położonego w budynku przy ul. K. 10, dokonania przez niego odbudowy półtora piętra budynku i uzyskania tymczasowego nakazu na zajmowane mieszkanie były znane Sądom obu instancji i stanowiły podstawę faktyczną rozstrzygnięcia (k. 203-209 i k. 322-331). Po drugie, powództwo zostało oddalone z uwagi na nie wykazanie przez powódkę interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy ustanowienia użytkowania wieczystego na rzecz osób trzecich. Wskazano, że w sytuacji wyeliminowania z obrotu prawnego aktu notarialnego o ustanowieniu prawa użytkowania wieczystego nie powstanie po stronie skarżącej roszczenie o zawarcie umowy o oddanie gruntu położonego przy ulicy K. 10 w użytkowanie wieczyste ani tytuł prawny do lokalu nr 8. Skarżąca polemizuje z wydanym rozstrzygnięciem, twierdząc, że - wbrew stanowisku wyrażonemu w prawomocnym wyroku z dnia 10 listopada 2011 r. - okoliczności dotyczące nabycia przez jej ojca lokalu nr 8 i dokonania przez niego remontu budynku, w którym ten lokal jest usytuowany, świadczą o posiadaniu przez niego tytułu prawnego do tego lokalu. W konsekwencji kwestionuje w zażaleniu prawidłowość zapadłego w prawomocnie zakończonym postępowaniu rozstrzygnięcia, podnosząc, że ma interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy ustanowienia użytkowania wieczystego na rzecz osób trzecich.

Zarzuty zażalenia i towarzysząca im motywacja wskazują, że skarżąca błędnie postrzega skargę o wznowienie postępowania, traktując ją jako substytut apelacji. Katalog podstaw wznowienia postępowania jest zamknięty. W konsekwencji nie można opierać skargi o wznowienie postępowania na tym, że prawomocny wyrok, w sprawie o której wznowienie chodzi, narusza prawo materialne (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2007 r.,

V CZ 25/07, nie publ. i z dnia 30 maja 2014 r., III CZ 18/14, nie publ.). Bez związku z ustawowymi podstawami wznowienia pozostaje zatem argumentacja skarżącej, wywodzącej, że stanowisko Sądów obu instancji w prawomocnie zakończonej sprawie było błędne.

Z przytoczonych względów na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3, art. 99 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz § 12 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 2 ust. 2 i § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013, poz. 490 ze zm.) w zw. z §22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz. 1805) oraz § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1715) mając na uwadze, że koszty zastępstwa dotyczą wyłącznie incydentalnego postępowania zażaleniowego, a postępowanie o wznowienie postępowania zostało zainicjowane skargą złożoną 26 lutego 2014 r.

Na podstawie art. 102 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. mając na uwadze trudną sytuację materialną i życiową skarżącej, nie obciążono jej kosztami postępowania zażaleniowego.

kc

jw

